

Yayın Tanıtım/Book Review

Doç. Dr. Hikmet KORAŞ*

İsmail DOĞAN, **Türkiye Karaçayları ve Dilleri**, Altınçekiç Ofset Matbaacılık, Ordu 2012, 255+24 s.

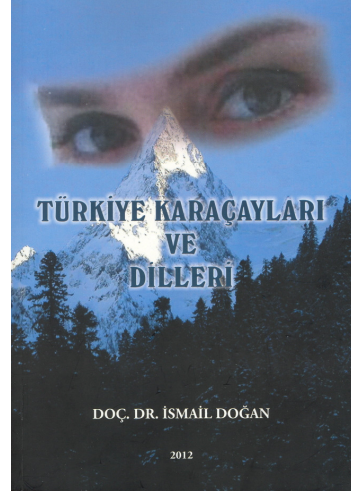
Kafkasya'nın yerli ahaliyelerinden birisi olan Karaçay Türkleri, Çarlık dönemi Rusyasının zulmüne uğrayan Türk boylarından birisidir. Kafkaslar ve dağılan Sovyetler Birliği sınırları içinde kalan coğrafyadaki diğer Türk toplulukları gibi bir kısmı Anadolu'ya göç etmiş ve hayatlarını Türkiye'de devam ettirmişlerdir.

Türkiye'ye göç eden Karaçaylar ve anayurtlarında kalanla ilgili Türkiye'de bazı ansiklopedi maddeleri, dergilerde çıkan popüler ve bilimsel bazı çalışmalar dışında yakın zamana kadar ciddi çalışmalar yapıldığı söylenemez.

Türkiye'deki bu konuda ilk ciddi yayın olarak M. Aslanbek'in "Karaçay ve Malkar Türklerinin Faciası, Ankara 1952" zikredilebilir.

Yine 1964 yılında B. İbrahimioğlu tarafından Türk Kültürü Araştırmaları dergisinde yayımlanan "Karaçay Türkleri Hakkında Bir bibliyografya Denemesi"¹ makale olmasına rağmen en ciddi çalışmalardan birisidir. Bunlar dışında yayımlanan Karaçay-Malkar Türkleri hakkında pek çok makale mevcut olmasına karşılık üniversitelerde yapılmış ciddi bilimsel çalışmalar yoktur.

Karaçay Türkleri ile ilgili ilk akademik çalışma M. Cihat Özönder danışmanlığında Ufuk Tavkul tarafından yapılmış ve o günden beri üçü doktora olmak üzere onbeş tez çalışılmıştır.

* Niğde Üni. Fen-Ed. Fak. TDE Böl. hikmetkoras@gmail.com

¹ bk. B. İbrahimioğlu, "Karaçay Türkleri Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi", *Türk Kültürü Araştırmaları*, I/1, 1964, 779-785.

Karaçay Türkleri ile ilgili yayımlanan kitaplar da 2003'ten sonra yoğunlaşmış², tanıtımını yaptığımız kitap ise Karaçay Türkleri ile ilgili yayımlanan son kitaplardan birisidir.

Yazarın ifadesine göre 1993 yılında doktora tezi olarak savunulmuş çalışma bazı değişikliklerle 2012 yılında kitap olarak yayımlanmıştır.

Çalışma Türkiye'de yaşayan Karaçay topluluklarından yapılan derlemelerle ilgili ağız çalışmasıdır. Yazar Giriş bölümünde Türkiye'de yaşayan 14 Karaçay Malkar yerleşiminden 13 tanesinden derleme yaparak çalışmayı oluşturduğunu belirtmektedir.

Kitap; Giriş, İnceleme, Sonuç, Bibliyografya, Metin, Sözlük ve Ekler bölümlerinden oluşur.

Giriş bölümünde, Türkiye içinde ve dışında Karaçay-Malkar Türklerinin yaşadığı coğrafya, kökenleri, siyasi tarihleri, SSCB'nin kuruluşundan önce ve sonra Kafkaslarda; göç edenlerin Türkiye'deki hayat tarzları; sosyal yapıları ile edebiyat ve folklorları ele alınmıştır.

Yazar bu bölümde verdikleri bilgileri kitabın sonunda verdiği 24 sayfalık ekteki harita ve resimlerle de desteklemiştir.

Sadece Türkiye'deki Karaçaylardan derleme yapmakla yetinmemiş, çalışmayı yaparken bizzat Kafkaslardaki Karaçay-Malkar bölgesine gitmiş, gözlemiş ve çalışmasına esas olacak kaynakları da temin etmiştir..

İnceleme bölümü, ünlü ve ünsüz bütün seslerin değerlendirildiği ve ses olaylarının örneklerle anlatıldığı Ses Bilgisi (Fonetik) ve eklerle kelime türlerinin ele alınıp değerlendirildiği Şekil Bilgisi (Morfoloji) bölümlerinde oluşmaktadır.

Sonuç bölümünde, Türkiye Türkçesinin Kafkaslardaki bütün dilleri ve Türk lehçelerini de etkilediğini belirterek başlayan yazar, Sovyetlerin Karaçay-Malkarlara bakışını ve mevcut durumları ile kökenleri hakkında kısa değerlendirme yaparak dil incelemesi ile ilgili ulaştığı bulguları paylaşır.

2 Tespit edebildiğimiz Yayımlanan kitaplar tarih sırasıyla Ufuk Tavkul-Yaşar Kalafat, *Karaçay-Balkarlar tarih Toplum ve Kültür*, Karam Yay, 2003; Adilhan Adiloğlu, *Karaçay-Malkar Türkleri*, Yeni Zamanlar Dağıtım, 2005; *Kitabü Mürşidi'n-Nisa (Metin-Aktarma-İnceleme)*, Yeni Zamanlar Dağıtım, 2006; *Sovyet Döneminde Karaçay-Malkar Edebiyatı*, Yeni Zamanlar Dağıtım, 2007; Yaşar Çağbayır, *Yukarı Karaçay (Kocapınar) Köyü Ağzı*, Ötüken Neşriyat, 2009; Mehmet Sarı-Vedat Balkan, *Kazım Meçi'nin Karaçay Türkçesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2009.

Çalışmanın doktora tezi olarak yapıldığı dönem dikkate alınırca Türkiye’de Karaçay-Malkarlarla ilgili kaynak bulmak çok güçtür. Bibliyografya bölümünde karşılaştığımız zengin kaynakçanın büyük bir bölümü, yazarın Karaçay-Malkarların ana yurtlarına giderek temin ettiği kitaplarla, Türkiye’de yapılmış o zaman kadarki lisans tezleri ve makalelere dayanmaktadır. Çalışmanın bibliyografya bölümüne, tezin savunulmasından sonra yayımlanan kitap ve makaleler hariç, bir Karaçay-Malkar bibliyografyası demek de mümkündür.

Metinler bölümü 16 ayrı kişiden yapılmış, folklardan halk edebiyatına, tarihten günlük hayata kadar pek çok konuyu içeren 53 sayfalık bir derlemeden oluşmaktadır. Eminim bu bölüm ilerde Karaçay-Malkarlarla ilgili yapılacak folklor, tarih, etnografya gibi başka konulu çalışmalara da kaynaklık edecektir.

Çalışmanın Sözlük bölümü, hala Türkiye’de Türk lehçeleri ile ilgili ciddi sözlük çalışmalarının yapılamadığı dikkate alınırca, ayrı bir önem arz etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan evvel Karaçay-Malkarların Anadolu’ya geldiği ve Türkiye’de Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan küçük bir çeviri sözlüğü dışında elimizde malzeme olmadığını dikkate alırsak, Türkiye’de yapılmış derlemelerden elde edilmiş otuz sayfalık sözlüğün ne anlama geldiği anlaşılır. Çalışmanın bu bölümünü, Türkiye’de yapılmış Karaçay-Malkarlarla ilgili ilk sözlük çalışması kabul etmek de mümkündür.

Ekler bölümündeki ilk iki harita Karaçay-Malkarların dağılan SSCB’deki yaşadıkları yerleri; diğer iki harita ise Türkiye’de yaşadıkları şehirleri göstermektedir. Eklerin geri kalanları ise fotoğraflardan oluşmaktadır.

Doç. Dr. İsmail Doğan tarafından hazırlanan zengin içerikli bu çalışma, bundan sonra Türkiye ve Türkiye dışında Karaçay-Malkarlarla ilgili yapılacak dil, tarih, folklor, coğrafya, etnik yapı, ağız, sözlük, bibliyografya gibi çalışmalara da kaynaklık edecektir.

Yaptığı çalışma ile hem Karaçay-Malkarları onurlandıran, hem de Türkiye Türklüğü ile onlar arasında bir köprü kuran İsmail Doğan hocamızı tebrik eder, benzer çalışmalarının yayımlanmasını sabırsızlıkla beklediğimi ifade etmek isterim.